

Gospodarske stvari.

Nekaj o najmenitnejših sortah detelje

M. V novejšem času so se v kmetovanju mnoge spremembe vpeljale, ki vse le na to merijo, kako pridelke pomnožiti, zboljšati in zavarovati. Mnogo rastlin, katerih v starih časih še po imenu poznali niso, se je zdaj po naših krajih vdomačilo, in oni, ki znajo z njimi ravnati, imajo od njih bogate dobičke. K tem rastlinam se smejo prištevati tudi razne sorte detelje. Ž njimovim vpeljanjem se je kmetovalstvo na mnogo strani prav veselo povzdignilo. Razne detelje so postale povod in vzrok k pomnoženju in poboljšanju živinoreje, temeljnemu kamnu vsega poljedelstva. Med deteljami pa je najbolj znana in razširjena:

1. Rudeča detelja (*Trifolium pratense*), ki je že v prejšnjem stoletju poznana postala in sicer so jo avstrijski vojščaki iz Nizozemskega v naše kraje prinesli. Kaj ta sorta detelje od zemlje zahteva in kako je z njo ravnati, to je obče znano.

Zato govorimo takoj o detelji, ki je rudečej po svoji imenitnosti najbližnja in to je

2. Lucerna (*Medicago sativa*). Kjer so vremenske in zemljiščne razmere tej detelji ugodne, se mora jeno sejanje od vseh strani prav živo in vroče priporočati. Kajti celo v prav suhih letih, v katerih se druge rastline posušé, lucerna s svojimi globoko v zemljo vdirajočimi koreninami močó na se vleče in tako v svojo rast obrne. Imenuje se tudi mesečna detelja, ker se večkrat, nego vse druge klajne rastline kositi da. Ona res več od zemlje terja, nego ktera druga detelja. Kajti lepo le v globoko obdelani zemlji raste, ktera globoko segajočim koreninam nobenih opovir ne dela. Posebno globočeje plasti zemlje ne smejo mokrotne biti, sicer lucerna ne stori. Pa tudi plitva prst je lucerni ravno tako neugodna, kakor premokra zemlja. Najrajša raste na solnčnatih visečih njivah z apneno zemljo, na katerih so se prej take rastline in sadeži pridelovali, ki hočejo dobro obdelano zemljo imeti, kakor n. pr. hmel, okapovine itd. Sploh pa se mora gledati na to, da se lucerni ne odloči plevelnato polje.

Tudi se lucerna navadno s pokrivalnim sadežem vred seje. Ker pa je prvo leto pridelek le bolj pičel, še jej rudeča detelja primeša, da se primanjkljej nadomesti, dokler se lucerna do dobrega ne uvrsti in obilno vzrodi. V drugem in tretjem letu rudeča detelja med lucerno zgine.

Trpežnost lucerne je odvisna najbolj od krajnih razmer; ali navadno trpi 5—15 let. Samo po sebi je razumno, da rastlina, ki toliko in tako dobre krme, daje potrebuje tudi primerne vsakoletnega pognojenja. Najbolje jej služi gnojnica, dobra prst in blato iz jarkov. V nekterih krajih porabijo v ta namen z velikim pridom blato, ktero se iz takih cest nastrga, na katerih se je apneni pro-

dec navažal. S hlevnim gnojem lucerno le v bolj mrzlih krajih gnojijo, ker se je bati, da bi zimskega mraza konec ne vzela. Drugače se pa tak gnoj ne rabi za pognojenje lucerne, ker ima preveč plevelnega semenja v sebi, kateri jej tam škodi, kjer ima še več let stati in roditi. Lucerno z gipsom ali pepelom potrošiti, ima izvrstne nasledke, ravno tako tudi spomladno povlačenje zlasti na bolj ilovnatih zemljiščih. Za to opravilo se vzame navadna, železna brana, še boljše pa posebna brana od Walza, ki je navlašč v ta namen za lucerno napravljena. Na ta način se zgornja prst prerablja ter zraku in moči pristop v zemljo olajša. Tako obdelana lucerna se mora na leto 4—5 krat kositi in daje na oral 65—85 centov sena, ki je po redivni moči ravno tako dobra, kakor rudeča detelja. Če kdo pravi, da lucerna rada pretrda postane in da nje živina ne more povžiti, tako ta s tem le kaže, da z razno krmo ne zna ravnati in si ne vé pomagati. Tretja rastlina med imenitnejšimi sortami detelje je esparseta.

(Konec prih.)

Gospodarska opravila meseca novembra.

M. V hiši in dvoru. Zelje se mora zrezati in za kisanje dobro v kad stlačiti. Predivo se mora omikati, konoplje namočene pobrati, sušiti, tretji in osnažiti. Žito se mlati, sadje suši, zimsko marljivo prebira in gnilo pa odpravlja. Repa se koplje in vodotoki pokrijejo.

V vinskih kletih. Vrenje mošta se mora skrbno opazovati. Tropsko vino in tudi črna se preša.

V hlevu. Goveja živina se ne sme več na pašo goniti. Repa in krompir se jim poklada. Hlevi se morajo dobro proti mrazu varovati. Ovcam se mora, predno se gonijo na pašo, dati suhe klaje.

V vrtili za zelenjavo. Zimska salata se sadi in zimski vohred osipava. Dobro je tudi, cel vrt pognojiti in okopati.

V sadovnjakih. Sadno drevje se mora okoli debela okopati in pognojiti. Jame za sajenje dreves se izkopljejo. Drevesa se morajo lepo osnažiti in presajati. Sadovna drevesa v brajdah se s slamo pokrijejo, živi ploti se sadijo, divjaki, ktere hočemo v hiši požlahtniti, se izkopljejo in v slamo povijejo.

V vinogradu. Gnoj in vejnik se v vinograde marljivo spravlja, brajde se s slamo pokrivajo in stari trsi s prstjo zasipavajo.

V hmelniku. Gnoja naj se dosti navozi.

Na polju in senokošah. Zimska žita se še lahko dalje sejejo, če je vreme ugodno. Njive, na ktere hočemo saditi okopavne sadeže, se morajo globoko izorati. Drugokrat se praši. Če ni mraza, se še lahko vedno voda napuša na travnike. Nove senokoše se delajo. Gnoj se vozi na senokoše in grmovje podira.

Pri ulnjaku. Panji se morajo dobro zavarovati zoper mraz. Slabi panji se krmijo.

Pri ribnikih. Vsi žlebi, jezi itd. se morajo pazljivo pregledati in popraviti. Ribo se več ne smejo loviti in orodje za ribljenje se mora skrbno očistiti in hraniti.

V logu. Drevesa se začnejo sekati, bukvino, jese novo in olševo seme se nabira. Tudi smrekovi češarki, žolod in brezovo seme se nabira in seje. Suhe veje se morajo odstraniti in od snega in vetra polomljeno drevje posekati in iz loga odpraviti.

Lov. Ta mesec so veliki lovi. Navadno se streljajo jeleni, divji koze, zajci, volkovi, lisice, kljunjači, jerebice itd.

Sadunosna drevesa okopavati se nasvetuje po sledečem načinu. Vsako jesen se zemlja okoli drevesa okoplje za 2'—3' na široko. Zemlja se uravnava tako, da se proti deblu vedno bolj debelo nasipava in da se nad koreninjem v okrog naredi majhna jamica. Ta stori, da se ondi voda po zimi nabira, kedar sneg ob vlažnem vremenu kopni, kar vse mnogo koristi. Prvič se koreninje potrebne vode do dobra napije. Drugič se škoda zabrani, katero drevesa po nagli spremembi mraza in toplote trpijo. Sneg namreč začne tik debela naj poprej kopnete v spomladanski dnevih in po noči odtekajoča voda večidel uledeni, kar deblu in celemu drevesu škoduje. Z gori nasvetovanim osipavanjem dreves se temu v okom prihaja. V spomladi potem se zemlja zopet okoli drevesa nekoliko poravna vendar tako, da zamore voda še nad koreninjem okrog drevesa zaostajati. Pri mladih, na novo nasajenih drevesih je dobro, če se potem zemlja še pokrije z gnojem, kozderjem, žaginjem, čreslinjem, dračjem itd. Tako se namreč zemlja vedno vlažna ohrani, koreninje bo lepo prejelo, čvrsto rastlo, veselo cvetelo in bogato rodilo.

Konjerejsko društvo štajersko poroča, da se je letos 15 žrebcev, lepega na pol zlahtnega plemena po Štajerskem iz nova nastavilo. Iz med teh 15 žrebcev so 3 iz Piber-ja, 2 iz Radavca, 2 iz Nemčije, 2 iz Angleškega, 1 iz Klosterbrucka, 4 iz Murhova in 1 tudi iz Ljutomerja.

Postava zoper ponarejenje vina, kakor jo je g. Seidl v državnem zboru vsled lanskim pogovorov vinorejcev v Mariboru sprožil, najbrž ne bode obveljala. Gračka in druge obrtniške zbornice, ki so bile od ministrov za svet uprašane, so se izrekle zoper njo. Mariborčani tedaj s svojim lanskim krikom niso opravili nič, pač pa so štajerskemu vinskemu društvu mnogo škodili, ker so deželo razkričali, kakor da je vse vino po vinskih čorbarjih pokazeno in da ni več poštenega vinskega tržca v njej! Naglica ni bila dobra.

Sejmovi na Koroškem meseca novembra. 6. nov. v Pliberku; 8. nov. v Paternijonu; 11. nov. pri sv. Hemi na Krki; 14. nov. v Z. Beli; 15. nov. v Špitalu, v Althofnu; 24. nov. v Z. Draubergu. 25. nov. v Gmindu, v Grajfenburgu; 29. nov. v Africi; 30. nov. v Gradišču in št. Andrašu.

Sejmovi na Štajerskem. 6. novembra pri sv. Križu pri Ljutomeru, v Lembergu in v Brežicah. — 8. nov. v Selnici nad Mariborom. — 10. nov. pri sv. Martinu pri Vurmbergu. — 11. nov. v Ormužu, pri sv. Mohorju, v Mahrenbergu, pri sv. Martini nad Slov. Gradcem, v Oplotnicah (sv. Barbara), na Laškem in v Hočah.

Dopisi.

Iz Brašlovca. (Pomagajmo jugoslavjanskim revam!) Ni dolgo tega, kar sem imel priliko z nekim sicer veljavnim gospodom o bosenskih in hercegovinskih vstaših govoriti. Kaj misliš, dragi čitatelj, kako je ta stari birokrat o njih sodil? — Rekel je: najboljšo bi bilo, ako bi mirni pod Turkom ostali in to zaradi materialnih koristi Avstrije, posebno pa dunajskih trgovcev. Nadalje je Pruse in njihovo omiko hvalil in jih do zvezd povzdigoval; da, zelo božje poslance jih je imenoval itd. Nasproti temu pa je nas Slovane grajal in za nevedneže imel. O grda sebičnost in grda strast, katera človeka tako oslepi in mu vsa blaga čutila in sočutje do bližnega za- duši, tako, da skoraj več ne pozna tega, kar je pošteno, dobro in pravično! Tako delajo pri nas vsi prusaki. Gotovo bi takemu Srbi 25 batin prisodili. Prav je imel „Juri s pušo“ ko je pel: Kdor ni z nami je nasprotnik, kdor nas ne ljubi, ta je vrag, vragu pa iz duše cele, — naj sovraštvo, skaže vsak.

Pa nekaj nas vendar veseli in smemo ponosni biti, da ima Slovenija več hrabrih sinov, ki so šli žrtvovat svoje krvi, da bi rešili svoje brate krutega jarma in strli silo dušmaninovo, ktera nam Jugoslavjanom veliko stoletij že vse hudo prizadeva. — Kakor menda drugod (? Ured.), tako se je tudi na Vranskem odbor, in po vseh občinah tega okraja pododbori, veljavnih in rodoljubnih mož že sredi mesenca sept. izvolil, da se pobirajo darovi za usmiljenja vredne in pomoči potrebne pribegle siromake. Gotovo mislim, da nobeden čitatelj „Slov. Gospodarja“ ne bo tako trdega srca, da ne bi vsaj s kakim malim darom, bodi si v denarjih ali obleki, pritekel na pomoč; potem še le smemo po pravici peti: čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo!

Iz Teharjev. (Dvoje svaril). Prvo svarilo je: pijanci po železnici ne hodite! Od takih, kateri so pijani po železnici hodili, je tukaj v zadnjih 3 letih 5 še mladih možev rokodelskega in fabriško-delavskega stanu nesrečnih postalo.

Enemu je voz na železnici nogo pod kolenom odrezal. Ta je sicer ozdravil, toda zdaj mora z leseno nogo po svetu hoditi.

Drugemu je železni voz 2 nogi nad kolenom odrezal, in tota je čez 2 dni po strašnih mukah umrl. Tretji je na železnici po noči obležal, vlak je priletel, in ga na drobno raztrgal.

Četrti je preblizo kolovoza pri železnici stal, mimo leteči vlak ga je vrgel na stran, in človek je čez 2 tedna umrl.

Peti je pretečeno soboto pozno zvečer iz Celja v Štore po železnici šel. Vlak ga je v Teharski jami ulovil, mu eno roko in eno nogo odrezal, in drugi dan so ga na železnici mrtvega našli.

Drugo svarilo je: ne puščajte živine blizu železnice brez pastirja!